

L'americana

(ALDC, II, 188. L'americana)

La 'peça de vestir, amb mànigues, que cobreix el tronc fins més avall de la cintura' té com a noms més tradicionals *jaca*, *jac*, *gec*; cal remarcar que la seva forma, segles enrere, era diferent. Els tres procedeixen del fr. ant. *jaque*, basat en l'antropònim *Jacques*, sobrenom donat a França als pagesos insurgents de 1358 pel seu vestit curt i senzill, o simplement originat per la freqüència d'aquest nom entre els pagesos; *jaca* 145, 146, 147, 166, 173, 179, congènere de l'it. *giacca*, i *jac* (mall., eiv. i loc. 110, 111, 113, 116, 124, 128, 129, 133), documentats als segles XIV i XV respectivament, són prou fidels al vocalisme del francès, mentre que *gec*, atestat només des de principis del s. XIX, deuria el canvi [a] > [ɛ] a partir de *jaquet*, *jaqueta* i la reposició d'un fals primitiu *gec* que "s'extragué en català [...], a causa de la pronúncia del català oriental que confon la *a* i la *e* en les síl·labes abans de l'accent" (DECat); tanmateix, atès que *gec* s'estén també pel cat. nord-occ., es podria pensar en la influència de la consonant palatal.

Jaqueta (var. *jaquetilla* 110) és un gal·licisme (← fr. *jaquette*), però en alguns casos ha arribat a través del castellà, com ho prova l'articulació [tʃ] *jaqueta* de parlars occidentals. Al Rosselló s'ha imposat el gal·licisme *vesta* (← fr. *veste*). El modern *americana* (amb var. esporàdiques com *mericana*, *bericana* i *amerigana*) conviu sovint amb els més tradicionals *gec*, *jac*. Alguns informadors afirmen que abans de la *vesta*, de la *jaca* o de la *jaqueta*, els homes portaven *blusa* o *brusa*, que a Castelló la portaven els llauradors només per vestir els dies festius. El men. *sau* 71, 72 és una adaptació del cast. *saio* (m. de *saya* < *SAGIA, der. de SAGUM 'mantell; casaca'). *Jupa* 60, 144 (cf. it. *giubba*) respon a una modernització de l'ant. *jupa* "peça que cobria des del coll fins a la cinta, amb faldons" (DCVB). L'alg. *fraset* 85 no s'ha explicat fins ara, mentre que *sarigueta* 85 podria tenir relació amb *sarga* (< llat. SERICA).

Gec, *jaqueta* i *americana* són mots normatius.

